

První v Evropě a druhý na světě

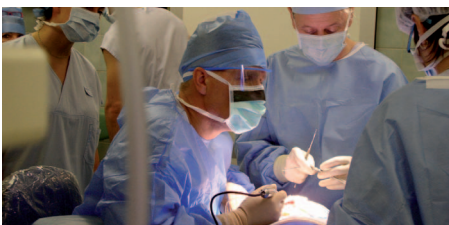
Doc. MUDr. David Feltl, Ph.D., MBA, přibližuje průběh unikátního výkonu, který výrazně k lepšímu změnil život pacientky Miroslavy Křepelkové (na snímku vlevo).

Kybernetický nůž Fakultní nemocnice Ostrava má za sebou další prvenství. Zatím jen ve Spojených státech byl v odborném tisku publikován případ, kdy byl při řešení výpadků srdečního rytmu využit právě CyberKnife. Na ostravském přístroji byl tento výjimečný stereotaktický radiochirurgický výkon proveden 31. ledna 2014. Dvaasedmdesátiletá pacientka, kterou již dříve nepravidelný srdeční rytmus omezoval v normálním způsobu života do té míry, že její srdce muselo být několikrát měsíčně „nastartováno“ elektrickými výboji vracejícími je k pravidelnému rytmu, se více než dva měsíce po výkonu cítí opravdu dobře.

„Výsledky jsou velmi příznivé,“ komentuje světově unikátní výkon MUDr. Jakub Cvek, Ph.D., zástupce přednosty Onkologické kliniky FNO pro vědecko-výzkumnou činnost. „Nejenže se po výkonu neobjevují komorové tachykardie, ale výrazně poklesl i výskyt předčasných komorových stahů dříve způsobujících výraznou nepravidelnost srdečního rytmu. Kromě toho došlo k mírné elevaci kardiálních enzymů, což svědčí o úspěšnosti léčby, tedy o tom, že jsme pomocí CyberKnifu přesně zaměřili a ozářili určený cíl.“

Pokračování na straně 3

Máme se stále co učit

Máme se stále co učit, tak zní motto 76. kongresu České společnosti otorinolaryngologie a chirurgie hlavy a krku ČLS JEP, který se v Ostravě uskutečnil ve dnech 4. až 6. června, a jehož se zúčastní i významní zahraniční přednášející. Kongres by měl přiblížit nové směry a aktuality v oboru se zřetelem na mezioborovou spolupráci. Na programu jsou nejen instruktážní kurzy, kulaté stoly, volná sdělení a postery, ale také návštěva pracoviště CyberKnifu.

- red -

Institucionální podpora 2014

V roce 2014 obdržela Fakultní nemocnice Ostrava institucionální podporu na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace na základě zhodnocení dosažených výsledků v celkové výši 16,027 milionu Kč (Rozhodnutí č. 1 RVO-FNOs/2014 ze dne 3. března 2014, č. j. MZDR 10265/2014/VLP). Dne 11. února 2014 byla vyhlášena vnitřní grantová soutěž FNO. Do soutěže bylo přihláшено celkem 40 projektových žádostí. Na základě rozhodnutí odborné komise ze dne 15. dubna 2014 bylo finančně podpořeno 16 nových projektů k následnému řešení (z toho 10 neinvestičních a 6 investičních) a 6 pokračujících projektů. V roce 2014 bude pokračovat řešení 21 projektů z roku 2012 a 2013 bez nároku na další financování.

MUDr. Václav Procházka, Ph.D., MSc.

Elektronizace agendy interních auditů

Fakultní nemocnice Ostrava, jako jedna z mála nemocnic v České republice, zavedla elektronickou agendu interních auditů. Tento projekt začal získávat jasné obrysy v závěru roku 2013, kdy byl již testován finální produkt na smyšlených datech zaměstnanci oddělení řízení kvality a Útvaru náměstka ředitele pro informační technologie.

Pokračování na straně 2

AIDS centrum alarmuje: Výskyt nově diagnostikovaných osob s HIV se dramaticky zvýšil.
Více na straně 7

O povinnostech intervenanta a o tom, co prožívá, hovoříme na straně 6.

Opravíme přistávací plochy vrtulníků

Zhruba 30,5 milionu korun bude stát rekonstrukce dvou přistávacích ploch v areálu FNO, která proběhne ještě v letošním roce. Maximální dotace z fondů EU, poskytnutá v rámci projektu 15. výzvy IOP vyhlášené Ministerstvem pro místní rozvoj ČR, je 25,8 milionu korun.

Pokračování na straně 2

Světový den dárců krve ve FNO oslavíme 13. června.
Více na straně 5

Dodatek ke kolektivní smlouvě na roky 2012–2014 byl uzavřen

Po týdnech jednání byl pro rok 2014 uzavřen dodatek k platné kolektivní smlouvě. Jednou ze stěžejních dohod mezi stranami kolektivního vyjednávání je závazek zaměstnavatele zachovat v letošním roce výši průměrného platu na stejné úrovni jako v roce předcházejícím. Strany se rovněž dohodly na tom, že v případě finanční kompenzace za zrušené regulační poplatky bude polovina z těchto finančních prostředků použita na personální posílení zdravotnických pracovišť.

Dalším klíčovým bodem kolektivního vyjednávání byla výše individuálního příspěvku z FKSP, který lze čerpat na rekreaci, kulturu, vzdělávání, vitaminy, sportovní aktivity, rehabilitaci a lázeňskou léčbu, očkování, penzijní připojištění. Výše příspěvku pro letošní rok činí 4 050 Kč. Čerpání individuálního příspěvku podle konkrétního požadavku zaměstnance lze vyřídít osobně u referentky oddělení zaměstnanosti a péče o zaměstnance ve 3. poschodí Domova sester,

popř. e-mailem na zdenka.restelova@fno.cz. Letošní vyjednávání o konečné podobě dodatku bylo velmi náročné, proto bych chtěla poděkovat účastníkům kolektivního vyjednávání, kteří svými návrhy přispěli k uzavření dodatku, a také všem zaměstnancům za trpělivost.

Ing. Petra Tomanová, Ph.D.
náměstkyně pro personální řízení

Opravíme přistávací plochy vrtulníků

Pokračování ze strany 1

„Naše nemocnice má dvě přistávací plochy pro vrtulníky. Hlavní u prostoru urgentního příjmu a záložní v parku,“ vysvětluje Jindra Strakošová, vedoucí odboru technicko-provozního. „Hlavní přistávací plocha byla již částečně rekonstruová-

na, ale je vybudována na pilířích, jejichž nosnost umožňuje přistání vrtulníků pouze do celkové hmotnosti 3,5 tuny. Navíc zde zcela chybí příjezdová komunikace, přístup sem mají pouze pěší. V rámci projektu chceme proto vybudovat příjezdovou komunikaci pro sanitní vozidla, techniku údržby a záchranné složky, která propojí přistávací plochu i s místností urgentního příjmu. Zároveň provedeme sanaci nosných konstrukcí, abychom zvýšili nosnost i bezpečnost. Záložní přistávací plocha, která je ve velmi špatném stavu, čeká celková rekonstrukce, a to včetně její příjezdové komunikace. Vybudujeme zde rovněž potřebné zabezpečovací zařízení pro letový provoz, který tato přistávací plocha s ohledem na své stáří dosud zcela postrádá.“

Projekt je nyní ve fázi přípravy zadávací dokumentace pro veřejnou zakázku na výběr dodavatele.

- hal -

Kongresy a semináře

- 25. až 27. května – BIOLAB 2014, 47. celostátní sjezd biochemických laborantů.
- 28. až 30. května – 19. výroční konference popáleninové medicíny.
- 11. až 13. června – VIII. kongres České společnosti intenzivní medicíny.
- 8. až 10. října – XII. ostravské traumatologické dny.

Elektronizace agendy interních auditů

Pokračování ze strany 1

K plnému nasazení došlo od 1. ledna 2014, kdy byla do systému zadávána ostrá data „expertních“ interních auditů zdravotnické dokumentace (realizované týmem lékařů, sestry a zaměstnanců oddělení řízení kvality), „vlastní“ interní audity zdravotnické dokumentace (realizované lékaři a sestrami zdravotnických pracovišť) a interní audity na proces manipulace s léky. Do března byla do systému vkládána všechna data zaměstnanci oddělení řízení kvality a od dubna již lékaři a sestry obdrželi příslušná oprávnění a zadávají „vlastní“ interní audity zdravotnické dokumentace samostatně. Přínosem elektronizace této agendy je:

- získání přehledu o plnění příslušných interních auditů v reálném čase pro všechna pracoviště,
- postupná centralizace všech výsledků interních auditů do jedné databáze,

- odstranění případných chyb při zpracovávání velkého množství rukou psaných kontrolních listů z interních auditů do počítače (úspora papíru),
- odstranění náročného statistického zpracování dat v softwaru Excel pro sledování trendu v jednotlivých indikátorech kvality.

Vedoucí i řadoví zaměstnanci mohou v systému dostupném na intranetu FNO kdykoli zhlédnout, jak jejich pracoviště plní příslušná kritéria interních auditů. Vedoucí zaměstnanci zdravotnických pracovišť navíc mohou rychleji reagovat na případný negativní trend v plnění stanovených kritérií a učinit kroky vedoucí k nápravě.

Přechod na elektronické vyplňování interních auditů proběhl bezproblémově a lze v jednoduchosti říci, že každý, kdo si již někdy něco koupil přes e-shop na internetu, nebude mít problém v tomto systému pracovat.

Výsledky tohoto projektu byly rovněž prezentovány na celorepublikové výroční konferenci Spojené akreditační komise, o.p.s., Akreditace ve zdravotnictví – cíl nebo prostředek, která se pod záštitou ministra zdravotnictví MUDr. Svatopluka Němečka, MBA, konala v Praze 17. dubna 2014. Prezentace se setkala s velkým zájmem, protože ve všech nemocnicích, které dbají na neustálé zlepšování poskytovaných zdravotních služeb prostřednictvím systému managementu kvality, je nezbytným požadavkem provádění interních auditů a s tím spojená agenda a práce s výslednými daty. Elektronizace této agendy je tedy velmi přínosná.

Ing. Patrik Kapias
vedoucí oddělení řízení kvality

Lékařská fakulta OU informuje

IV. studentská vědecká konference LF OU v Ostravě

Lékařská fakulta Ostravské univerzity v Ostravě přivítala 28. dubna více než čtyřicet studentů lékařských a zdravotnických fakult z celé České republiky, kteří se přihlásili se svými přednáškami do IV. ročníku Studentské vědecké konference.

„Naším cílem je podpora šíření výsledků vědecko-výzkumných aktivit studentů, navazování nových kontaktů s vědeckými pracovišti v ČR i zahraničí a popularizace zájmu o vědu mezi mladými lidmi,“ říká Lukáš Straňák z realizačního týmu konference.

V jednotlivých odborných sekcích byly hodnoceny příspěvky studentů z hlediska přínosu, odborného zaměření a kvality. Na základě výsledků byly v průběhu slavnostního ukončení konference vyhlášeny nejlepší práce, jejichž autoři získali diplom, mimořádné stipendium a drobné věcné ceny. První místo získaly ve svých sekcích tyto příspěvky: Design experimentu hodnotícího léčbu gingiválních recesů resorbovatelnými membránami – klinický pokus na králíkovi (Filip Hromčík, LF

MUNI), Bezpráspěvkové dárcovství krve (Denisa Krakowczykova, LF OU), Kvalita života dětí s hematologickými malignitami (Bc. Michaela Šandarová, LF OU), Vliv obezity na výsledky léčby pacientů s primárními a sekundárními nádory jater (Bc. Michaela Pospěchová, LF OU).

Michaela Zmrzliková
oddělení pro vědu a výzkum
Lékařská fakulta Ostravské univerzity

První v Evropě a druhý na světě

Pokračování ze strany 1

Při samotném výkonu, který trval zhruba jednu hodinu, museli odborníci Onkologické kliniky FNO nejprve sladit pohyb přístroje s pohyblivým ložiskem. „Bylo nutné vyřešit nejen to, že se společně s dýchacími pohyby pohybuje i srdce, ale také jsme museli brát v úvahu i vlastní pohyby srdečního svalu. Při zaměřování ložiska způsobujícího nepravidelnost srdečního rytmu jsme využili elektrody defibrilátoru, který byl pacientce v minulosti kvůli dané diagnóze implantován,“ pokračuje MUDr. Cvek a dodává, že ve světě je způsob oza-

řování extrakraniálních pohyblivých cílů v danou chvíli v rozvojové fázi. Unikátní výkon ostravského kybernetického nože je tak významným krokem nejen v oblasti světové medicíny, ale také výzkumu a vývoje.

Pacientů, kteří mají problémy se zvládnutím maligních arytmií, je jen v Moravskoslezském kraji zhruba sedmdesát ročně. Většinou jsou vhodnými adepty na standardní léčebný výkon v podobě katetrové ablace, která však u části nemocných selhává. Další možností řešení je otevřený chirurgický výkon na zastaveném srdci, ten ovšem

Jsem v pořádku

Prvním pacientem v Evropě, u kterého byl tento výjimečný výkon proveden, je dvaasedmdesátiletá paní Miroslava Křepelková z Karviné. „Zároku jsem se nebála, věřila jsem, že mi lékaři pomohou. Operací se mi úžasně změnil život. Já ty pány doktory, jinak bych řekla kluky, miluju, jsem jim vděčná, že mi dali možnost žít bez strašné bolesti. Neumíte si představit, jak to bolelo, když moje srdce vracely k pravidelnému rytmu elektrické výboje. A to jsem předtím měla ataky i třikrát do měsíce. Po zákroku jsem pořád čekala, kdy to znovu přijde. A nic. Došlo mi, že jsem v pořádku. Teď ráno vstanu, usměju se a řeknu si: Dobrý den, paní Křepelková.“

není reálný u velmi těžce nemocných pacientů. V případech, kdy provedená katetrová ablace není úspěšná a kdy není možné řešit situaci chirurgicky, může pacientovi s nepravidelným srdečním rytmem pomoci právě CyberKníže. Mohlo by jít o sedm až patnáct procent pacientů ročně.

Ve FN Ostrava vznikne edukační centrum, partnery projektu jsou Ostravská univerzita a VŠB-TUO

Za účasti partnerů projektu – Ostravské univerzity a VŠB-TUO – bude v areálu FNO vybudováno edukační centrum, které bude sloužit ke zvýšení kvality výuky budoucích zdravotnických pracovníků. V rámci této investiční akce proběhne rekonstrukce dvou stávajících operačních sálů a zázemí

pro studenty. Kromě toho se prostor knihovny Traumatologického centra FNO v lůžkovém bloku přemění ve výukovou místnost pro teoretickou výuku studentů, jedna výuková místnost vznikne i v přízemí Domova sester. „Celý projekt je nyní v přípravné fázi a bude předložen schválení Regi-

onální radě regionu soudržnosti Moravskoslezsko. Jeho celková hodnota bude známa až po výběru dodavatele stavby. Projektní náklady stavební a technologické části a náklady na vybavení by měly dosáhnout 83 milionů korun,“ uvedl Ing. Ivo Žolnerčík, náměstek pro techniku a provoz.

Prevence pádů v ambulancích

Plakát, který se zanedlouho objeví v ambulancích Fakultní nemocnice Ostrava, bude pacienty upozorňovat na nebezpečí pádu. Půjde o preventivní opatření zavedené v souvislosti se závěrečnou reakreditací JCI, postup sledování pádů v ambulancích bude součástí revidovaného SOP. Pacienti budou o bezpečném životním stylu edukováni také pomocí letáku, jenž upozorní na nebezpečí, která jim hrozí ve zdánlivě standardních situacích.

Fakultní nemocnice se do projektu sledování pádů pacientů v nemocničních zařízeních zapojila už před několika lety.

„Fakultní nemocnice se do projektu sledování pádů pacientů v nemocničních zařízeních zapojila už před několika lety,“ vysvětluje koordinátorka Bc. Miroslava Berková, vrchní sestra Traumatologického centra FNO. „Svou pozornost soustřeďujeme vedle hospitalizovaných pacientů také na ty, kteří přicházejí do ambulancí. Zde se sice sestry starají o to, aby prostředí bylo bezpečné, nicméně

musejí počítat s tím, že některé skupiny pacientů jsou rizikem pádu ohroženy více než ostatní. Jde zejména o pacienty ve věku nad 65 let, pacienty s různými deficity ve smyslové oblasti či s deficitem pohybového aparátu, pacienty podstupující biostimulační léčbu, invazivní výkony nebo výkony v analgosedaci a podobně. Ve všech zmíněných případech je důležitá zvýšená pozornost, trpělivost, individuální pomoc či edukace pacientů. Někdy je třeba se přesvědčit, zda nemocný zvládá chůzi o berlích, poučit ho o vhodné obuvi nebo o kompenzačních pomůckách se zápisem do edukačního záznamu.“ Pokud přece jen k pádu pacienta v ambulanci dojde, sestra zašle koordinátorovi FNO, tedy Bc. Berkové, vyplněný tiskopis. Evidence pádů a také opatření vedoucí k prevenci budou jedním z bodů, jímž se bude věnovat další audit JCI.

PREVENCE PÁDU

Komplikuje Vaši léčbu!

1. Používejte neklouzavou obuv s pevnou podrázkou a nevstupujte na mokré, nečisté plochy. Nepřekračujte překážky.
2. Používejte své kompenzační pomůcky (brýle, berle, berle, vozík), pro oporu slouží výhradně pevný nábytek a madla.
3. Řiďte se radami zdravotníků. Nepřečunujte své síly a změny polohy provádějte pomalu s výdrží v nové pozici.
4. Využívejte osvětlení.
5. Spěchejte pomalu.

Neposedné nemocné mrňousky spolehlivě zabaví dobrovolníci z Ostravy

Udržet nemocné dítě v posteli, to je věčný, vysilující a nekonečný boj bez šance na vítězství. Každá maminka to ví, ale na hřiště nebo si chce alespoň hrát. A tak přichází na řadu lego, panenky, člověče, nezlob se, čtení knížek a další. O tom by asi nejvíce mohli vyprávět sestry a lékaři dětského pavilonu, který je plný těchto sice nemocných, ale velmi aktivních dětí a zcela nezištně nabízejí svou pomoc. A tak na tato oddělení každý týden přichází několik dobrovolníků z Dobrovolnického centra ADRA.

Jsmo vděční, že k nám dobrovolníci docházejí

„Většina nejmenších dětí zde má maminku nebo jiného rodinného příslušníka a za většími dětmi chodí návštěvy zpravidla denně. Přesto je to pro všechny vždy velmi náročné. I zdravé dítě vyžaduje téměř nepřetržitou pozornost, natož nemocné. Rodiče proto vítají jakoukoli pomoc nebo aktivitu, která jim dítě pomůže zabavit. A tak jsme opravdu vděční za to, že k nám dobrovolníci docházejí,“ říká Mgr. Angelika Remová, vrchní sestra oddělení dětské neurologie. S centrem ADRA Klinika dětského lékařství FNO i oddělení dětské neurologie spolupracují už pátým rokem a v současné době sem střídavě chodí zhruba čtrnáct dobrovolníků ve věku od 20 do 50 let. „Dobrovolníci připraví

vždy na měsíc dopředu program tak, aby minimálně jednou až dvakrát týdně v jídelně kliniky i v jídelně oddělení dětské neurologie probíhaly společné aktivity. Program visí na nástěnkách a děti i rodiče se na tyto akce těší. Společně si hrají, vytvářejí nejrůznější výrobky z papíru, malují trika, zdobí květináče a tak podobně. Pro děti i rodinné příslušníky je to příjemné zpestření dne. Navíc pokud zdravotní stav dítěti nedovolí, aby se společné aktivity v jídelně zúčastnilo, a ono si to přesto přeje, docházejí dobrovolníci po dohodě s lékaři a sestrami přímo na pokoj a věnují se mu individuálně,“ pokračuje vrchní sestra, podle níž jsou dobrovolníci neocenitelní i v případech, kdy za dětmi nemohou rodiče jezdit každý den. „Naše sestry se samozřejmě všem dětem věnují maximálně, a to po celých 24 hodin denně. Pokud však v době návštěv zůstane dítě samo, je těžké ho rozptýlit. Na oddělení dětské neurologie, které je jediné v kraji, máme ale hospitalizovány i děti ze vzdálenějších koutů kraje, jejichž rodiče sem z finančních nebo časových důvodů nemohou dojíždět tak často. A to jsou právě případy, kdy sami voláme dobrovol-

Mezi dobrovolníky jsou i zaměstnanci FNO. Například Jana Binarová, zdravotní sestra z oddělení dětské neurologie, která dříve pracovala na lůžkovém oddělení. Poté, co byla přeložena na ambulanci, zjistila, že jí užší kontakt s pacienty, který byla zvyklá z lůžkového oddělení, chybí. A tak se připojila do dobrovolnického programu a pravidelně dochází jako dobrovolnice na onkologické oddělení a do Hospice sv. Lukáše.

níky, aby dorazili i mimo předem domluvené akce. Dítě totiž vnímá, že ta hodná teta přišla jen a jen za ním, že je to jeho návštěva. A když mu ještě přečte pohádku nebo si s ním něco zahráje, je spokojený. Díky dobrovolníkům tak malí pacienti lépe přijímají fakt, že rodiče za nimi nemohou jezdit častěji.“

ADRA vyškolila další dobrovolníky

To, že se spolupráce dobrovolnického centra s Klinikou dětského lékařství FNO tak úspěšně rozvinula, je podle Ing. Dagmar Hoferkové, vedoucí DC ADRA Ostrava, zásluha především MUDr. Terezie Šulákové, Ph.D., lékařky této kliniky. „Na její popud jsme se začali o tuto kliniku zajímat intenzivněji a společnými silami se nám podařilo dobrovolnický program velmi úspěšně nastartovat. Postupně jsme proškolili dobrovolníky i pro potřeby spinální jednotky a chirurgické kliniky. Tam však ze strany pacientů není o tyto služby tak velký zájem, přesto čas od času přicházejí dobrovolníci i na tato oddělení. Ze strany kliniky dětského lékařství je však zájem o naše služby opravdu velký, takže jsme v uplynulém roce vyškolili

Zaparkujte přímo před lékárnou, zavezte a nechejte se obsloužit

Víte, že nově zrekonstruovaná pohotovostní lékárna v areálu nemocnice funguje nepřetržitě už od prosince loňského roku? Pro léky na recept, volně prodejné léky, ale i zdravotnické potřeby si sem pacienti nebo jejich rodinní příslušníci mohou přijít kdykoli. Výdejna, kterou naleznete v přízemí diagnostického komplexu (vchod je umístěn směrem k Domovu sester), je pro veřejnost otevřena 24 hodin denně, sedm dní v týdnu, a to i o svátcích!

„Pro pacienty ze vzdálenějších klinik, jako je infekční, plicní, onkologická nebo dětská, i pro jejich rodinné příslušníky bylo vyzvednutí léků v nemoc-

niční lékárně ve druhém poschodí diagnostického komplexu nebo ve výdejně v přízemí polikliniky časově i logisticky náročnější. Zvlášť pokud byli vozem, který museli přeparkovat. Rozhodli jsme se tedy situaci zjednodušit a v nově zrekonstruované přízemní pohotovostní lékárně jsme zajistili nepřetržitý provoz. A nejen to. Ve spolupráci s technickým náměstkem Ing. Iovem Žolnerčíkem se nám podařilo přímo naproti lékárně zařídit vybudování malého parkoviště, kde jsou dvě místa rezervována pouze hostům lékárny. Návštěvníci tak mohou pohodlně autem dojet od kterékoli kliniky až před lékárnou. Tam jen zazvoní a v čekárně počkají na vydání léků,“ vysvětluje PhMr. Marta Kollárová, vedoucí lékárny.

Služeb pohotovostní lékárny může během dne i noci využít kdokoli, a to i v případě, že potřebuje pouze léky, které jsou volně prodejné, nebo zdravotnické potřeby. „Lidé si často myslí, že pohotovostní lékárna je určena pouze pro výdej léků na recept. V našem případě to tak není. Může sem přijít opravdu kdokoli i pro volně prodejné léky, vitaminy nebo pro potřebné věci pro novorozence i jejich maminky a podobně,“ dodává vedoucí lékárny. Využijte tedy služeb nově zrekonstruované pohotovostní lékárny s nepřetržitým provozem!

Zaparkujte přímo před lékárnou, zavezte a nechejte se obsloužit... - hal -

Centra ADRA Ostrava...

zná. Stačí mírné zlepšení zdravotního stavu a dítě okamžitě vyskakuje z postele s tím, že chce ven za kamarády, aktivity, které alespoň na chvíli dítě udrží v posteli. Ale hrát si několik hodin denně, zvládnou zas a opět jen děti... přece jen neposedných mrňousků toužících bavit se a hrát si. Naštěstí však stále existují lidé, kteří dobrovolně v Krevním centru ADRA Ostrava s konkrétním programem, kterým děti zabaví mnohdy i na několik hodin.

paní
ogie,
pře-
, na
ohlá-
jako
áše.

dalších sedm dobrovolníků, kteří sem docházejí. Celkem tak nyní do FNO chodí čtrnáct dobrovolníků našeho centra. Jde většinou o studenty, ale zapojují se i pracující ženy nebo muži a dokonce i důchodci," vysvětluje vedoucí DC ADRA Ostrava. Centrum zabezpečuje správný výběr dobrovolníků, jejich pojištění a také koordinuje celý program. „Každý dobrovolník u nás musí projít vstupním pohovorem. Pokud je vhodným kandidátem, je proškolen a vyslán na pohovor přímo do FNO. Jakmile máme i souhlas nemocničního personálu, dobrovolníka pojistíme a zařadíme do programu,“ pokračuje paní Hoferková, podle níž ani práce s dětmi není pro dobrovolníky až tak jednoduchá.

„Jde o nemocné děti, které nechtějí ležet v nemocnici, jsou smutné, mrzuté a někdy i nedůvěřivé. Dobrovolníci si nejen tyto děti, ale často i jejich rodinné příslušníky musejí umět získat. Přesvědčit je, že jsou tu jen pro ně a že jim mohou pomoci alespoň na chvíli zapomenout na nemoc a trápení, které v současné době prožívají. To je většinou ten nejtěžší údel dobrovolníků. A abychom jim i toto pomohli lépe zvládat, pořádáme pro všechny naše dobrovolníky zhruba třikrát ročně takzvané supervize, v jejichž rámci se mohou podělit o své zkušenosti a probrat případné překážky, s nimiž se při své dobrovolnické činnosti setkávají. Společně pak všichni hledáme nejlepší možné řešení a plánujeme, jak tyto situace co nejlépe zvládnout,“ dodává Ing. Hoferková.

Indiáni i pohádkové babičky

A tak díky těmto lidem, kteří svůj volný čas zcela nezištně věnují nemocným dětem, probíhají v dětském pavilonu pirátské nebo indiánské dny, vyrábějí se zde draci, papírová zvířátka nebo zvířátka na špejli, sluníčka z kroužků, škrabošky na maškarní ples, různá přáníčka, sněhové vločky a další. „Je úžasné pozorovat dobrovolníky, s jakým nadšením pracují nejen s dětmi, ale i s rodiči. Dokonce sem čas od času přichází i paní v důchodovém věku, která chodí číst dětem pohádky, taková pohádková babička. Děti ji mají moc rády,“ navazuje sociální pracovnice Marie Karásková, DiS., která má kromě jiného na starosti i dobrovolnický program ve FNO. „Aby však dobrovolnický program fungoval bezchybně, je nutné všechny dobrovolnické aktivity v rámci celé nemocnice pečlivě plánovat a koordinovat. Tím se zabývá jedna jediná koordinátorka, Bc. Lucie Kurnatová, která sbírá požadav-

ky vrchních sester jednotlivých klinik a má přehled o možnostech centra ADRA,“ pokračuje Marie Karásková a zdůrazňuje, že veškerou dobrovolnickou činnost zde zajišťují pouze prověření a proškolení dobrovolníci s patřičným oprávněním. „Pečlivě dbáme na to, aby se k pacientům dostali pouze dobrovolníci DC ADRA Ostrava a Charity Ostrava, s nimiž naše nemocnice spolupracuje. Členům žádné další organizace nebo spolku přístup k pacientům nedovolíme. Bezpečnost našich klientů je pro nás prioritní. Snažíme se jim pomáhat, ale musíme je i chránit,“ dodává Bc. Mária Dobešová, náměstkyně pro ošetrovatelskou péči.

Lenka Hatlapatková

Krevní centrum oslovuje nové dárce po celý rok

Akce Daruj krev s Mary Kay se v Krevním centru FNO konala, stejně jako v dalších sedmi nemocnicích v republice, 12. května. „Profesionální poradkyně, které se této akci zúčastnily u nás, ji zhodnotily třemi slovy: Bylo to super,“ vrací se Bc. Naděžda Kalužová, marketingová pracovnice Krevního centra FN Ostrava, k jedné z mnoha aktivit, jimiž se centrum snaží pravidelně oslovovat současné i potenciální dárce krve. „Dárkyně byly odborně nalíčeny a kromě toho si odnesly mnoho cenných rad. Muži mohli získat kosmetický balíček nebo poukázku na kosmetické ošetření pro své manželky a přítelkyně,“ pokračuje Bc. Kalužo-

vá. A jako další příklad uvádí Kapku života s rádiem KISS MORAVA, díky níž každý dárce v dubnu po odběru dostal malý dárek a porci výborného guláše, který všem velmi chutnal. Bc. Kalužová dodává, že takové programy jsou i poděkováním stálým dárčům krve a krevních složek za jejich dar života. „Ale zároveň se průběžně odehrávají – přímo v terénu, mezi studenty středních a vysokých škol i ve firmách – projekty, jimiž oslovujeme nové potenciální dárce. O tom, že tyto naše aktivity jsou úspěšné, svědčí fakt, že se k prvnímu odběru registruje stále více nových klientů,“ konstatuje Bc. Kalužová.

Světový den dárce krve

Světový den dárce krve se ve světě slaví 14. června. Letos toto datum připadá na sobotu, proto se oslava tohoto výjimečného dne v Krevním centru FNO bude konat už v pátek 13. června. „Oslava se bude konat za přispění mnoha firem, které budou mít pro klienty malé překvapení. Následující den,

14. června, pozveme vybrané dárce na polygon, kde se už potřetí uskuteční akce nazvaná Dárce krve – bezpečný řidič. Dárči si zde budou moci ověřit své řidičské schopnosti,“ říká Bc. Naděžda Kalužová z Krevního centra Fakultní nemocnice Ostrava.

< Světový den dárce v roce 2013.

První psychická pomoc

Fakultní nemocnice rozšířila svůj program o poskytování organizované intervenční služby, kterou zajišťují zdravotničtí profesionálové. Zmíněná služba, která není primárně zaměřena na pacienty, ale na jejich rodinné příslušníky ocitající se v extrémně stresové situaci, je v rámci České republiky ojedinělým počinem a v nemocnici je s velmi dobrými výsledky provozována už půl roku. „Touto aktivitou jsme navázali na projekt Zdravotnické záchranné služby Morav-

skoslezského kraje, jež má zaveden systém intervencí, tedy psychologicky vyškolených osob schopných zvládnout emoční stres lidí nečekaně konfrontovaných s ohrožením života svého blízkého, nebo dokonce s jeho úmrtím,“ vysvětluje primář psychiatrického oddělení MUDr. Petr Šilhán. „Vybraní zaměstnanci jednotek intenzivní péče, urgentního příjmu i standardních oddělení nemocnice prošli speciálním kurzem vedeným PhDr. Lukášem Humplem, klinickým psycholo-

gem záchranné služby, a následně byl vytvořen čtrnáctičlenný tým sestry, které jsou schopny poskytovat intervenční služby kdykoliv je třeba, v nočních hodinách i o víkendech.“ Organizovaná intervenční služba tak ve FNO navázala na první aktivity, které zde už v minulosti v tomto směru iniciovala sestra hematologické kliniky Martina Vzorková, DiS.

Nabíjí mě vědomí, že jsem pomohla někomu v těžké životní situaci

O povinnostech intervenanta, o tom, čím prochází a co prožívá, jsme hovořili s **Bc. Jitkou Coufalovou, staniční sestrou oddělení pediatrické resuscitační a intenzivní péče B Kliniky dětského lékařství FNO.**

Co vás motivovalo k tomu, že jste se stala součástí čtrnáctičlenného týmu organizované intervenční služby?

Vzhledem k tomu, že pracuji na akutním pracovišti, na jednotce intenzivní péče kliniky dětského lékařství, jsem se už dříve, před vznikem organizované intervenční služby, dostávala do situací, kdy bylo třeba věnovat se rodičům, kteří k nám přivezli své děti buď v těžkém akutním nebo chronickém stavu. Chtěla jsem se v komunikaci s lidmi, kteří jsou v akutní stresové situaci, zdokonalit, takže jsem nabídku absolvovat speciální kurz uvítala. Chtěla jsem vědět, jak mám k vyděšeným a bezmocným rodičům našich malých pacientů přistupovat. V tom mi kurz dal opravdu hodně. Získala jsem nové informace, prošli jsme různými modelovými situacemi, vyzkoušeli si, jak postupovat. Člověk si nikdy není jistý, zda to, co říká, je správné, ale díky kurzu jsem se přestala bát, že mohu říci něco, co rodiče zraní. A také vím, že pokud se komunikace s rodiči nebo příbuznými pacientů ocitne na mrtvém bodě, mohu vše konzultovat s dalšími interventkami. Té podpory si velice vážím, pomáhá mi vědět, že se mám na koho obrátit.

Jak je třeba přistupovat k rodičům nebo příbuzným, které akutní stav jejich blízkého dostal do nadměrně stresující situace?

Nejprve informace o pacientovi konzultujeme s ošetřujícím personálem na daném pracovišti. Ve chvíli, kdy lékař sdělí příbuzným nebo rodičům diagnózu pacienta, mají potřebu se opřít o něk-

oho, kdo se v dané situaci orientuje, dokáže jim vysvětlit vše, čemu nerozumí, podá jim doplňující informace nebo si s nimi prostě o tom, co právě prožívají, povídá. Oni sami si v tom okamžiku nevědí rady se svou vlastní stresovou situací, mají strach o své dítě nebo rodinného příslušníka. Proto jim radíme, jak mají pracovat sami se sebou, co mají dělat, na koho se mohou obrátit, jaké služby mohou využít jak v naší nemocnici, tak mimo ni. Snažíme se jim také nastínit pravidla, kterými je třeba se řídit v kratším časovém horizontu. Každá situace, kdy je intervenanta potřeba, je jiná, každý člověk, s nímž se potkáme, reaguje jinak. Někdy stačí vedle dotyčného jen sedět, není třeba nic říkat. Někteří lidé se potřebují někoho držet za ruku, jiní to naopak odmítají. Další třeba jen chtějí, abychom s nimi počkali do chvíle, než dorazí někdo další z rodiny, nechťejí být se svou bolestí sami.

Na to, abyste odhadla, jak se máte v daném okamžiku chovat, je zřejmě třeba mít v sobě pořádný kus empatie...

Pokaždé se na člověka, kterému se mám věnovat, dívám jako na celistvou osobnost, snažím se vnímat nejen jeho slova, ale také hru těla, která hodně napoví. A také čekám, zda se sami rozpořádají a pak já hovor dále rozvinu. Zatím jsem se při intervenčním zásahu pokaždé setkala s lidmi, kteří se mnou komunikovat chtěli. A většinou hovořili hodně, potřebovali ze sebe dostat ten obrovský tlak, pod nímž se znenadání ocitli. Ostatně, intervenční služba spočívá v tom, že o ni člověk, kterému máme pomoci, musí stát.

Situace, v nichž se intervenanti ocitají, jsou náročné nejen pro příbuzné pacientů, ale také pro ně samotné. Jak se v takových emocionálně vypjatých prožitcích dostáváte vy sama?

Intervenční služba je opravdu psychicky náročná. Po každé intervenci je má energie na nule, jsem naprosto vyčerpaná. Většinou se potřebuji někde zavířit, být sama, pustit si hudbu a chvíli relaxovat. A během té doby to uvnitř hlavy pořád bliká. Jestli jsem udělala a řekla vše, co jsem měla, jestli jsem se nedopustila nějaké chyby. V první chvíli ze sebe ten problém nepotřebuji dostat, potřebuji spíše soukromí, na dvě tři hodinky se straním lidí. Ale pak potřebuji s kolegy probrat, jak jsem postupovala, navzájem si říkáme, co jsme při intervenčních zásazích udělali správně a co šlo udělat jinak. **Nenabulijí se jednotlivé zážitky jeden na druhý? Netíží vás?**

Snažím se, aby se nenabalovaly. Nějakou dobu nad tím přemýšlím, ale poté, co vše proberu s ostatními interventkami, si každý případ v sobě uzavřu. A hrozně mě nabíjí, když zpětně zjistím, že jsem někomu prospěla, pomohla mu zorientovat se v dané stresové situaci.

A máte od lidí, jimž jste se jako interventka věnovala, nějakou zpětnou vazbu?

Například maminka malého pacienta, která mi byla předána hned v začátku ošetření svého dítěte, si ke mně vytvořila silnou vazbu. Když měla jakýkoliv problém, konzultovala jej se mnou, zcela jasně jsem vnímala, že mi důvěřuje. To je moc dobrý pocit. A když se můj intervenční zásah týká příslušníků pacientů z jiných oddělení, zpětná vazba jde přes mé kolegy z daných pracovišť. Například od staniční sestry z jiného oddělení naší nemocnice jsem se dozvěděla, že jsem pomohla manželce jejich pacienta dát se dohromady, fungovat dál. Ta paní totiž cítila, že nevládá dlouhodobě omečením svého muže a byla už v takové situaci, kdy začala mít sebevražedné úmysly. V první fázi mi připadalo, že je to případ spíše pro psychologa. Ale ona potřebovala jen se vypovídat mimo okruh své rodiny, potřebovala, aby jí někdo nastínil, co je pro ni důležité, jak si má zorganizovat čas. Teprve při naší společné rozmluvě si uvědomila, že toho, co zvládá, je na jednu osobu hrozně moc.

Nepřenášejí se na vás pocity těchto vystresovaných lidí? Hrůza, beznaděj, zoufalství...

Od chvíle, co dělám na dětské resuscitaci, jsou nejtěžší momenty, kdy rodiče přijdou o dítě. A nejde jen o mě, stejně to cítí i ostatní kolegyně. Stává se, že se s rodiči zavřeme a rozpláceme se společně s nimi. I když interventovi vhrknou slzy do očí, nemyslím si, že je to vůči klientovi něco nepatřičného. Naopak. Díky tomu cítí, že jeho pocity vnímáme, že s ním soucítíme. Jsem dost empatická a pocity těchto lidí vnímám velice intenzivně, takže se mi slzy do očí derou dost často. Být interventem nebo třeba pracovat na oddělení, kde se člověk potkává se smrtí, je opravdu těžké. A nejtěžší je čelit utrpení rodičů, kteří se právě dozvěděli tu nejhorší zprávu... Taková situace drtí nejen je, ale veškerý personál. Slzy jsou někdy lepší než dlouhé řeči.

Když se takové psychicky náročné situace opakují, v různých podobách, s různými lidmi a vy nikdy nevíte, kdy a v jaké intenzitě přijdou, to je obrovský tlak. Nebojíte se syndromu vyhoření?

Měla jsem tu tendenci od práce intervenanta odejít. Je to přece jen další zásah do soukromí, další náročný úkol vedle rozepsaných služeb... Těsně před zmíněnou intervencí na jednom z oddělení nemocnice jsem si říkala, že už to nebudu dělat, že už nemůžu. Ale reakce té paní, slova staniční sestry, to všechno mě obrovsky povzbudilo. To, že jsem někomu dokázala pomoci, ukázat cestu, mě ohromně nabilo. A myšlenky na rezignaci mě přešly.

AIDS centrum alarmuje: výskyt nově diagnostikovaných osob s HIV se dramaticky zvýšil

Jen v průběhu ledna a února letošního roku bylo v AIDS centru Ostrava, které je součástí Fakultní nemocnice Ostrava, vyšetřeno sedm HIV pozitivních osob. „Osmý pozitivní výsledek nemáme komu sdělit, jedná se o osobu, která byla vyšetřena anonymně a pro výsledek se nedostavila,“ konstatuje **MUDr. Alena Zjevíková, Ph.D., vedoucí lékařka AIDS centra**. „Jeden z nemocných byl dokonce diagnostikován až v konečném stadiu onemocnění a zemřel během krátké doby sledování po sedmi týdnech těžké nemoci, pouhé tři dny po diagnostice HIV positivity.“ Podobně dramatický nárůst počtu nově diagnostikovaných pozitivních osob byl v prvních dvou měsících zaznamenán na území celé republiky. V lednu to bylo 22 a v únoru 28 HIV pozitivních. „Počet nově zjištěných onemocnění virem lidské imunitní nedostatečnosti, HIV, nejen v České republice, ale zejména v Moravskoslezském kraji je alarmující,“ pokračuje MUDr. Zjevíková. A hovoří o tom, že první onemocnění byla pozorována v roce 1981, daleko od našich hranic. Od roku 1983, kdy byl objeven virus HIV-1, se nemoc začala pandemicky rozšiřovat po celém světě. Přestože v některých rozvinutých zemích se podařilo šíření onemocnění alespoň stabilizovat, v České republice to neplatí. „Výskyt těchto onemocnění je v České republice monitorován od roku 1985. Počet nově diagnostikovaných nemocných u nás každoročně stoupal s výrazným vzestupem od roku 2000. Přesto jsme patřili mezi oblasti s nízkým výskytem tohoto onemocnění. Zlom nastal v roce 2012, kdy jsme počtem 212 nově diagnostikovaných nemocných přesáhli incidenci 2 nemocných na 100 tisíc obyvatel. Přes intenzivní práci lékařů AIDS center a epidemiologů se ale šíření nemoci nepodařilo zpomalit. V roce 2013 bylo nově diagnostikováno 235 pacientů. Během jednoho měsíce bylo zjištěno 12 až 30 HIV pozitivních osob. Nejvyšší výskyt byl zjištěn v obou prázdninových měsících, 25 v červenci a 30 v srpnu. V Moravskoslezském kraji

přibýlo za celý loňský rok 12 nových pacientů.“ Přestože v našich podmínkách jsou mezi nemoc-

nými z velké části homosexuálně orientovaní muži, stále stoupá přenos infekce heterosexuálním pohlavním stykem. „Nově diagnostikováni jsou většinou mladí lidé ve věku 25 až 34 let. V tomto věku byla v našem AIDS centru diagnostikována téměř polovina nemocných. V roce 2013 byl průměrný věk nových pacientů 33 let. V roce 2014 jsme onemocnění diagnostikovali ve vyšší věkové skupině. Přes jednoho mladičkého pacienta je průměrný věk nově diagnostikovaných osob 44 let. Vyššímu věku pacientů odpovídá zjištění většího progresu onemocnění. Dva pacienti byli diagnostikováni až v nejtěžším stadiu onemocnění. Příkladem je pacient, který zemřel.“

Protože onemocnění se nevyhýbá žádným věkovým skupinám a stále stoupá jeho výskyt, je třeba dbát na prevenci. Časně odhalené a správně léčené onemocnění umožňuje při dodržování léčebného režimu vést dlouhodobě kvalitní a produktivní život. „Doporučujeme všem, kteří měli sexuální styk s promiskuitní osobou, případně i před zahájením nového partnerství, nechat si vyšetřit anti-HIV protilátky,“ zdůrazňuje MUDr. Zjevíková. „Vyšetření se v AIDS centru provádí zdarma, účtuje se zdravotní pojišťovně a je tedy třeba předložit průkaz pojištěnce. Zájemci o vyšetření se mohou dostavit na poidfekční ambulanci Kliniky infekčního lékařství FNO v úterky mezi 13. a 14. hodinou. Kdo by akceptoval pouze anonymní vyšetření, může se ve čtvrtek odpoledne mezi 15. a 17. hodinou dostavit na příjmovou ambulanci naší kliniky, kde v tuto dobu probíhá testování poradny Společnosti AIDS pomoc. Je třeba počítat se dvěma návštěvami, jednou na odběr krve a podruhé převzetí výsledků. Neplnoleté osoby potřebují před vyšetřením prokázat souhlas jejich zákonných zástupců. Pokud neprijdou s rodiči, měly by navštívit anonymní poradnu. Kromě vyšetření anti-HIV protilátek doporučujeme všem pro bezpečnější sex používat bariérovou ochranu.“

- red -

Nemocniční okamžiky

Blahopřejeme

V květnu slaví významné životní jubileum naši kolegové:

Květuše Lyčková
Darja Timurová
Miroslav Riedel
MUDr. René Urbanec
MUDr. Lubomír Martínek, Ph.D.
Bc. Marie Hegarová
Prof. MUDr. Roman Hájek, CSc.

Děkujeme za práci, kterou jste pro naši nemocnici vykonali, a do dalších let vám přeje radost a spokojenost v osobním životě.

Inzerce zdarma

- Prodám mláďata želvy pardálí z vlastního chovu, cena 1 890 Kč za jednu. Tel.: 723 122 266, e-mail: Aneta.Dedkova4@seznam.cz.
- Koupím pěkný byt 1+1 nebo 2+kk v Porubě, v osobním vlastnictví, dům po revitalizaci a ne přizemí. Balkon, lodžie vítána. Kontakt: 777 666 267, habr-habr@seznam.cz.
- Prodám chatu v Dolní Lhotě, cena 650 tisíc Kč. Kontakt: 732 703 793.
- Nabízím pronájem bytu 2+1 (56 m²) v Moravské Ostravě (ul. Na Široké, tram. zastávka Krajský úřad, výborná občanská vybavenost). Byt v 2. patře 4patrového domu bez výtahu, po rekonstrukci (zateplený, plastová okna, domovní telefon), byt po rekonstrukci (zděné jádro, vybavená kuchyň, ostatní vybavení podle dohody). Nájem 7 000 Kč (elektrina a plyn mimo), kauce 14 tisíc Kč. Tel. 603 496 029.
- Nabízím k dlouhodobému pronájmu byt 1+1 v ul. Makovského, Ostrava-Poruba (Pustkovec). Nezařízený. Kontakt: 733 229 627.
- Pronajmu byt 3+1 v ul. Sládkově v centru Ostravy (vedle pivovaru Ostravar), včetně vybavení, cena 8 000 Kč/měs. (včetně služeb a internetu). Kauce dohodou. Dotazy na tel. 605 740 100.
- Nabízím seriózní podnájem v tichém cihlovém domě (bytové družstvo), v blízkosti FNO. Nejraději dlouhodobý, pracovníkovi ve zdravotnictví. Ihned k nastěhování. Byt je 2+1 (68 m²) ve druhém poschodí s výtahem. Nájem 5 000 Kč měsíčně. Kontakt: 723 807 503.

Cestovní agentura Posedlost s.r.o.

www.posedlost.cz

Domov sester – 14. p.

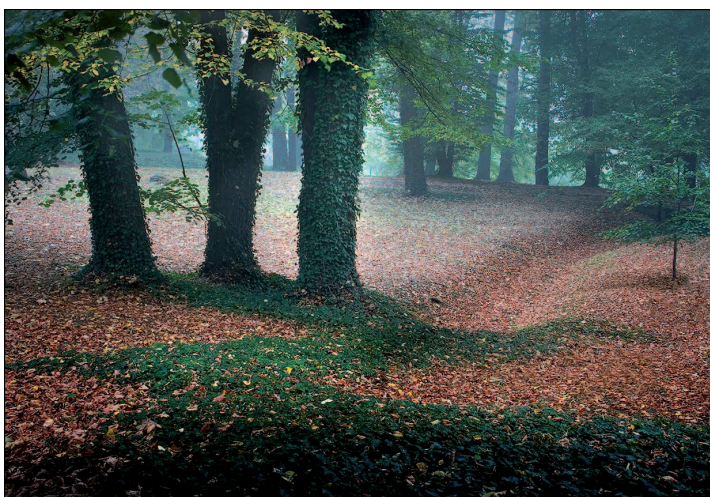
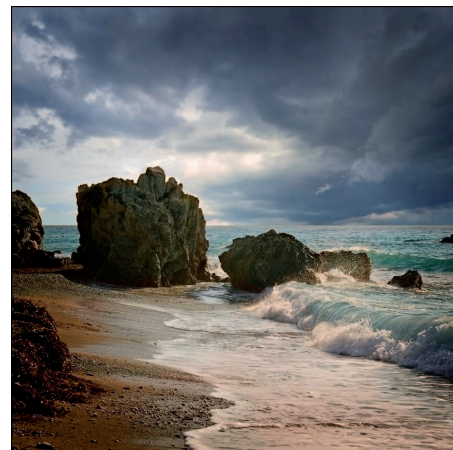
596 633 291, 774 784 094

TENTO ZPRAVODAJ TISKNE

Ringier Axel Springer Print CZ a.s.
Na Rovince 876
720 00 Ostrava-Hrabová
Tel.: 596 668 111
www.ringierprint.cz

Galerie Ametyst

Barvy a tvary krajiny

V pondělí 2. června bude v 17.30 hodin v Galerii Ametyst slavnostní vernisáž zahájena výstava fotografií známého ostravského umělce Vladimíra Půlpána s názvem Barvy a tvary krajiny. Výstava potrvá do 6. července a návštěvníci si budou moci prohlédnout nádherné fotografie krajiny, kterou autor zachytil svým objektivem při cestování nejen v rámci České republiky, ale i v zahraničí.

Pro tvorbu Vladimíra Půlpána, který se fotografováním zabývá již od 60. let, je charakteristické trvalé hledání paralely mezi vyjadřovacími prostředky fotografie a jazykem imaginativních směrů moderního výtvarného umění. Jde o hledání světybných obrazových znaků nebo prostředků pro definování jednoty člověka a přírody. Díla jsou výsledkem působení a integrace jeho tvůrčí invence a tech-

nických znalostí v oblasti klasické a digitální fotografie, metody montáží a multivizuálních postupů, oscilujících mezi fotografií, grafikou a obrazem. Tyto fotografiky představují hlavní okruh jeho tvorby a zájmu. Kromě toho se ovšem autor souběžně zabývá i klasickým fotografováním, převážně přírody. A právě výstava Barvy a tvary krajiny představuje tento druhý

pól autorovy tvorby, jímž je příroda zachycená fotografickým přístrojem. „Fotografie krajiny, ať již v širokém záběru nebo jen její detail, vždy vypovídá o kráse a harmonii přírody. Přestože je příroda nesmírně rozmanitá a různorodá, panuje zde celkem jednoduchý řád, vyjádřitelný matematikou a geometrií. Celá příroda, celý vesmír je uspořádán podle těchto kompozičních a harmonických zákonů. A právě tento řád a harmonie tvoří podstatu krásy, která uspokojuje duši člověka a umožňuje mu být v souladu s přírodou a vesmírem. Prostřednictvím svých fotografií jsem chtěl přenést alespoň trochu této krásy z reálné krajiny na plochu fotografického obrazu a podělit se o ni i s ostatními lidmi,“ uvedl autor Vladimír Půlpán.

- hal -

Milé blahopřání

Každé milé slovo potěší. A redakci Nemocničních listů potěšila paní Marie Hlavsová, která nám napsala: „Blahopřání k Velikonocům pro všechny pracovníky redakce. Díky za to, co děláte a umíte to...“

Děkujeme za přání i ocenění.

Redakce

Vydavatel: FN Ostrava • Tel. č.: 597 372 578 • E-mail: redakce@fno.cz • Grafika a zlom: ASEITA spol. s r. o.
• Foto: Jiří Zerzoň, Jana Gojová, archiv FNO
• Redakce si vyhrazuje právo krátiť a upravovat dodané texty • Uzávěrka: Každý poslední pátek v měsíci • Určeno pro vnitřní potřebu FN Ostrava